

15 Απριλίου 2021

Νέα όψη για την Ακαδημία Πλάτωνος: Η ιστορία του χώρου και η δημιουργία του Αρχαιολογικού Μουσείου της Αθήνας

Επιστήμες, Τέχνες & Πολιτισμός / Ιστορία, Αρχαιολογία, Παλαιογραφία, Στρατιωτικά & Εθνικά θέματα

Ομόφωνα εγκρίθηκαν κατά τη χθεσινή συνεδρίαση του Κεντρικού Αρχαιολογικού Συμβουλίου οι μελέτες του Δήμου Αθηναίων και της Εφορείας Αρχαιοτήτων Πόλης Αθηνών, για την ανάδειξη του αρχαιολογικού χώρου της Ακαδημίας Πλάτωνος.

Η υλοποίηση των μελετών δρομολογείται στο πλαίσιο της συνεργασίας μεταξύ του ΥΠΠΟΑ και του Δήμου Αθηναίων, με την υπογραφή Προγραμματικής Σύμβασης Πολιτισμικής Ανάπτυξης με αντικείμενο τον αρχαιολογικό χώρο της Ακαδημίας Πλάτωνος, που θα περιλαμβάνει:

A. Την ανάπλαση και ανάδειξη του αρχαιολογικού χώρου της Ακαδημίας Πλάτωνος και του άλσους, ώστε να καταστεί ελκυστικός για τον επισκέπτη, με βάση σχετική μελέτη που κατατέθηκε από τον Δήμο Αθηναίων, καθώς και μελέτη της Εφορείας Αρχαιοτήτων Πόλεως Αθηνών.

B. Την προκήρυξη αρχιτεκτονικού διαγωνισμού για την εκπόνηση της μελέτης που θα οδηγήσει στην ανέγερση του Αρχαιολογικού Μουσείου Αθήνας, στον χώρο όπου έχει χωροθετηθεί από το 2002 και για το οποίο ήδη έχουν εκπονηθεί και εγκριθεί από το Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού η κτηριολογική και η μουσειολογική μελέτη.

Όπως δήλωσε η Υπουργός Πολιτισμού και Αθλητισμού Λίνα Μενδώνη:

«Αποτελεί σημαντική στιγμή για την Αθήνα και για την ιστορία της η έγκριση από το Κεντρικό Αρχαιολογικό Συμβούλιο των μελετών, που αφορούν στην ανάπλαση του αρχαιολογικού χώρου της Ακαδημίας Πλάτωνος. Το ενδιαφέρον του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού για την ανάπλαση και ανάδειξη της περιοχής της Ακαδημίας είναι έντονο και συστηματικό. Οι δύο μελέτες ανοίγουν στην πόλη και αναδεικνύουν τον αρχαιολογικό χώρο, ο οποίος συνδέεται με το Γυμνάσιο της Ακαδημίας και τη Φιλοσοφική Σχολή του Πλάτωνα, η οποία θεωρείται το πρώτο πανεπιστήμιο στον κόσμο. Το πρόγραμμα ανάπλασης σέβεται απολύτως την ιστορικότητα του χώρου και αναβιώνει το πνεύμα της πλατωνικής Ακαδημίας για την ταυτόχρονη αγωγή του πνεύματος και του σώματος.

Παράλληλα με την ανάπλαση του αρχαιολογικού χώρου, προχωρούν και οι διαδικασίες για την ανέγερση του Αρχαιολογικού Μουσείου της Αθήνας, ενός οράματος δεκαετιών. Στο νέο Μουσείο θα παρουσιάζεται η ιστορία της πόλης, μέσα από τα ευρήματα που έχει φέρει στο φως η αρχαιολογική έρευνα δεκαετιών, αριστουργήματα από τα σπλάχνα της πόλης των Αθηνών, τα οποία δεν είχαν τη δυνατότητα να εκτεθούν αλλού και να αφηγηθούν τη δική τους ιστορία.

Βρισκόμαστε σε στενή συνεργασία με τον Δήμο Αθηναίων για αυτό το σχέδιο, το οποίο θα προσφέρει έναν νέο χώρο ιστορίας, γνώσης και πρασίνου σε μία περιοχή της πρωτεύουσας, η οποία χρειάζεται σημαντικές παρεμβάσεις πολιτισμού και αναψυχής, όπως αυτή που δρομολογείται για την Ακαδημία Πλάτωνος σε αγαστή συνεργασία του Δήμου Αθηναίων και του Υπουργείου Πολιτισμού. Τον Δήμαρχο Κώστα Μπακογιάννη και τα στελέχη του Δήμου ευχαριστώ πολύ για την αποτελεσματική συνεργασία. Μετά την γνωμοδότηση του ΚΑΣ δρομολογούμε από κοινού την υλοποίηση των έργων αποβλέποντας στην βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων της Αθήνας, αλλά και στην ανάδειξη ενός μοναδικής σημασίας αρχαιολογικού χώρου».

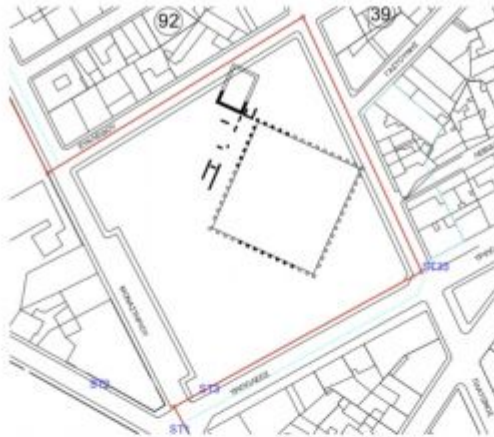
Ο Δήμαρχος Αθηναίων Κώστας Μπακογιάννης υπογράμμισε:

«Η ανάδειξη του αρχαιολογικού χώρου της Ακαδημίας Πλάτωνος και η δημιουργία του Αρχαιολογικού Μουσείου της Αθήνας, πέρα από την ιστορική και πολιτιστική σημασία τους, δημιουργούν και μία μεγάλη ευκαιρία για ολόκληρη την περιοχή που έχει ταλαιπωρηθεί αρκετά τα προηγούμενα χρόνια, λόγω της εγκατάλειψής της. Μας δίνεται η δυνατότητα να τη μεταμορφώσουμε σε έναν τόπο προορισμού και ανάπτυξης. Να αναβαθμίσουμε την ποιότητα της ζωής και της καθημερινότητας των κατοίκων της και να γίνει η αφετηρία μας για μία διαδρομή που περνά μέσα από την επιχειρηματικότητα, τις νέες θέσεις εργασίας και τον εκσυγχρονισμό της. Είμαστε πολύ κοντά στην υλοποίηση μίας προγραμματικής δέσμευσής μας που

τέθηκε ως στοίχημα για αυτήν την δημοτική αρχή από την πρώτη ημέρα ανάληψης των καθηκόντων μας. Από την ορκωμοσία μας που έγινε στον ιερό χώρο της δ αλλά, ταυτόχρονα, και έναν παρελθόν της περιοχής με την ρ και το μέλλον ολόκληρης της

Εικ. 17. Ο τομέας του Γυμνασίου

Εικ. 25. Το Περισύτλιο

Οι δύο μελέτες αφορούν στο νότιο και ανατολικό τμήμα του αρχαιολογικού χώρου, που περιβάλλονται από τις οδούς Δράκοντος, Κρατύλου, Μοναστηρίου, Αλεξανδρείας, Πολυκράτους, Βασιλικών, Φάωνος και Διονύσου, έκτασης 60 περίπου στρεμμάτων (Τομέας Γυμνασίου) και Μοναστηρίου, Τριπόλεως, Πλάτωνος και Ευκλείδου αντίστοιχα, έκτασης 10 στρεμμάτων (Τομέας Περιστευλίου).

Στοχεύουν μέσα από ήπιες κατά το δυνατόν επεμβάσεις:

- Στην ανάδειξη της αρχαιολογικής και ιστορικής σημασίας του χώρου, στην εκ νέου αποκάλυψη ευρημάτων των παλαιών ανασκαφών και στη διενέργεια σύγχρονης αρχαιολογικής έρευνας με την ευκαιρία της ενοποίησης των σκαμμάτων.
- Στην ενίσχυση της αναγνωσιμότητας του αρχαιολογικού χώρου και την προστασία και ανάδειξη των επιμέρους μνημείων, ως τμήματα ενός ευρύτερου

αρχιτεκτονικού συνόλου.

- Στη βελτίωση της προσβασιμότητας στα μνημεία και τη δημιουργία συνέχειας μεταξύ του επιπέδου με τις αρχαιότητες και αυτού της σύγχρονης πόλης με το πάρκο.
- Στην αναβάθμιση όλου του χώρου σε έναν αξιόλογο πνεύμονα πρασίνου και προορισμό περιπάτου και αναψυχής με τοπικό και υπερτοπικό χαρακτήρα
- Στην ενίσχυση της ασφάλειας των χρηστών, της δημόσιας περιουσίας και ιδιαιτέρως της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Οι προτεινόμενες επεμβάσεις χωρίζονται σε δύο βασικές κατηγορίες:

- Τις εργασίες που αναφέρονται στο επίπεδο των αρχαιολογικών ανασκαφών
- Τις εργασίες που αναφέρονται στο υπερκείμενο επίπεδο πόλης με το πάρκο

Στο επίπεδο των αρχαίων καταλοίπων προβλέπεται η ενοποίηση των επιμέρους σκαμμάτων με αποχρωματώσεις, ανασκαφές, διαμόρφωση νέων πρανών με ήπια κλίση, γήινη μορφή και αποστράγγιση ομβρίων, καθώς και ταυτόχρονη απομάκρυνση δένδρων, όπου απαιτείται, τα οποία θα μεταφυτευθούν σε άλλα σημεία του πάρκου ή και θα φυτευθούν νέα άτομα, για να μη διασαλευθεί το υφιστάμενο ισοζύγιο πρασίνου στο πάρκο.

Συγκεκριμένα προτείνεται σε πρώτη φάση, η ενοποίηση των τριών από τα έξι υφιστάμενα σκάμματα στον Τομέα του Γυμνασίου, ώστε να αποκαλυφθεί το

συνολικό περίγραμμα του μνημείου με την αποκάλυψη ενδεχομένως νέων αρχιτεκτονικών καταλοίπων και να αποκατασταθεί η σχέση του με τις γύρω λουτρικές εγκαταστάσεις. Σε δεύτερη φάση προτείνεται περαιτέρω ενοποίηση των λοιπών σκαμμάτων για την αποκατάσταση της σχέσης του Γυμνασίου με τα ρωμαϊκά κτίρια και τους αρχαίους τάφους που έχουν εντοπιστεί προς τα ανατολικά και νότια αντίστοιχα. Με την ολοκλήρωση και της φάσης αυτής θα αποκατασταθεί η εικόνα του συγκροτήματος του Γυμνασίου με την παλαίστρα και θα αναδειχθεί το σύνολο των ορατών μνημείων και των νέων που ενδεχομένως θα βρεθούν. Προτείνεται επίσης η δημιουργία πλατώματος στην προέκταση της οδού Τιμαίου, που θα λειτουργεί ως συνδετικός κρίκος μεταξύ του ιστού της σύγχρονης πόλης και των αρχαίων. Αντίστοιχες ακριβώς είναι οι εργασίες που προβλέπονται στον Τομέα του Περιστευλίου, ώστε να αποκαλυφθεί πλήρως η κάτοψη του μνημείου των κλασικών χρόνων και των αρχαίων καταλοίπων γύρω του.

Στο πλαίσιο των παρεμβάσεων στις αρχαιότητες προτείνονται τέσσερις βασικές εισοδοι στον χώρο του Γυμνασίου με πρόβλεψη για την προσβασιμότητα των ΑμεΑ και μια είσοδος στο Περιστεύλιο με πρόβλεψη ράμπας για τα ΑμεΑ, παράλληλα με την τοποθέτηση περίφραξης όμοιου τύπου με την υφιστάμενη στους άλλους δύο τομείς του αρχαιολογικού χώρου. Προβλέπονται επίσης τα απαραίτητα έργα αντιπλημμυρικής και αντιπυρικής προστασίας, φωτισμός ανάδειξης των αρχαιοτήτων και τοποθέτηση νέων ενημερωτικών πινακίδων.

Στο επίπεδο της πόλης, δηλαδή εντός του πάρκου, οι εργασίες είναι ήπιας μορφής

και κλίμακας και περιορισμένου βάθους, με σεβασμό στην ιστορικότητα του τόπου και την πιθανή παρουσία αρχαίων στο υπέδαφος. Το υφιστάμενο ανάγλυφο διατηρείται στο σύνολό του.

Οι εργασίες στο επίπεδο αυτό περιλαμβάνουν αναβάθμιση, επίστρωση και οριοθέτηση του δικτύου μονοπατιών με χρήση φυσικών υλικών, του χώρου της κεντρικής πλατείας που λειτουργεί ως πλατεία γειτονιάς, της παιδικής χαράς και του πλατώματος του υπαίθριου αμφιθεάτρου, ανανέωση και ενίσχυση του φωτισμού και του αστικού εξοπλισμού, δημιουργία νέων χώρων ανάπαυσης, σκάματος παιχνιδιού ενηλίκων και υπαίθριας δανειστικής βιβλιοθήκης. Προβλέπεται επίσης, η αντικατάσταση των κατεστραμμένων πυλών με νέα ομοιόμορφα μεταλλικά θυρώματα, η κατασκευή χώρων υγιεινής, καθώς και νέες φυτεύσεις μεσογειακών θάμνων και δένδρων.

Ο αρχαιολογικός χώρος και οι έως σήμερα παρεμβάσεις σε αυτόν.

Το άλσος της Ακαδημίας ήταν από τα τρία σημαντικά άλση της αρχαίας Αθήνας. Ο αρχαιολογικός χώρος της Ακαδημίας Πλάτωνος συμπίπτει με τους αρχαίους «κήπους του Ακαδήμου», έναν κατάφυτο ειδυλλιακό τόπο στο δυτικό προάστιο της αρχαίας Αθήνας, όπου από τον 6ο π.Χ. αι. είχε ιδρυθεί το Γυμνάσιο της Ακαδημίας, όπως τα αντίστοιχα Γυμνάσια του Λυκείου και του Κυνοσάργους στα Ανατολικά και Νοτιοανατολικά του αρχαίου άστεως αντίστοιχα.

Σε αυτόν τον χώρο, όπου υπήρχαν και ιερά των Μουσών, της Αθηνάς, του Διός Μορίου, του Ηφαίστου, του Ηρακλέους κ.ά., απέκτησε γη ο Πλάτων και ίδρυσε το 387 π.Χ. τη φιλοσοφική του σχολή, που ονομάστηκε εκ του τόπου Ακαδημία, προσφερόταν για την παιδεία και την άθληση συγχρόνως και θεωρείται το πρώτο πανεπιστήμιο της ανθρωπότητας. Από εδώ προκύπτει η ονομασία Ακαδημία για όλα τα πνευματικά-επιστημονικά ιδρύματα του σύγχρονου κόσμου, αλλά και η έννοια του πανεπιστημιακού campus διεθνώς. Η σχολή λειτούργησε επί αιώνες και έκλεισε το 529 μ.Χ., με διάταγμα του Ιουστινιανού, όπως και οι άλλες φιλοσοφικές σχολές της Αθήνας.

Σημαντικό τοπόσημο στην κυριολεξία αποτελεί η λίθινη στήλη του 500 π.Χ. με την επιγραφή «όρος της Ακαδημίας», που βρέθηκε στη θέση της (κατά χώραν) σε σωστική ανασκαφή στην περιοχή και αποδεικνύει την ταύτιση του σημερινού κηρυγμένου αρχαιολογικού χώρου με την αρχαία Ακαδημία.

Η εξαιρετική σημασία του χώρου αποδεικνύεται και από το γεγονός ότι στην αρχαιότητα ο «δρόμος προς την Ακαδήμεια» συνέδεε το Δίπυλον, την επισημότερη και μεγαλύτερη πύλη των τειχών του αρχαίου άστεως στον Κεραμεικό, με την Ακαδημία του Πλάτωνος. Εκατέρωθεν του δρόμου αυτού είχε αναπτυχθεί το Δημόσιο Σήμα.

Από την εποχή του Μεσοπολέμου, οπότε άρχισαν οι έρευνες με δαπάνες του ομογενούς Παναγιώτη Αριστόφρονος υπό την αιγίδα της Ακαδημίας Αθηνών, αλλά και κατά τις δεκαετίες του '60, του '80 και ιδιαιτέρως του '90, οπότε με τη σύμπραξη του Υπουργείου Πολιτισμού και του τότε ΥΠΕΧΩΔΕ έγιναν μαζικές απαλλοτριώσεις ιδιοκτησιών με αποτέλεσμα την εκτεταμένη μετεγκατάσταση κατοίκων, επαγγελματιών και βιοτεχνών, για να καταλήξουμε στη σημερινή εικόνα του αρχαιολογικού χώρου έκτασης περίπου 135 στρεμμάτων. Μέσα σε αυτόν εμπεριέχονται οι αρχαιότητες του Γυμνασίου, της «Ιεράς Οικίας», του Περιστευλίου και άλλα κατάλοιπα των προϊστορικών, κλασικών και ελληνιστικών χρόνων, που ήλθαν στο φως και με τις έρευνες της Αρχαιολογικής Εταιρείας και του Υπουργείου Πολιτισμού, καθώς και ένας εκτεταμένος χώρος πρασίνου και αναψυχής για τους κατοίκους της περιοχής, ο οποίος διαμορφώθηκε από τον Δήμο Αθηναίων. Παρά τη βαρύνουσα σημασία του χώρου, που συμπίπτει με το αρχαίο αλσώδες προάστειο και το Γυμνάσιο της Ακαδημίας, όπου ίδρυσε ο Πλάτων τη

φιλοσοφική του σχολή, η σημερινή περιοχή γύρω από τον αρχαιολογικό χώρο αποτελεί μία από τις υποβαθμισμένες γειτονιές της δυτικής Αθήνας (μία από τις πέντε συνοικίες της 4ης Δ.Κ.), και μάλιστα παραγνωρισμένη ως προς την πολιτιστική της υπεραξία.

Η ευρύτερη περιοχή περικλείεται από μεγάλες αρτηρίες, Λ. Αθηνών, Κηφισού, Κωνσταντινουπόλεως και Λένορμαν. Με εφαλτήριο την οικουμενική ακτινοβολία του αρχαιολογικού χώρου, που σηματοδότησε την εξέλιξη της σύγχρονης δυτικής φιλοσοφίας και επιστήμης, το Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού -από το 1999 κυρίως- δρομολόγησε συστηματικές παρεμβάσεις για την ανάπλαση και ανάδειξη του αρχαιολογικού χώρου και της γύρω περιοχής, καθώς αποτελεί και μία από τις πύλες εισόδου στην πρωτεύουσα.

Τοποθετήθηκε ενιαία περίφραξη του χώρου με ειδικό κιγκλίδωμα και πύλες εισόδου, σχεδιάστηκαν και εκτελέστηκαν από τις αρμόδιες Υπηρεσίες του ΥΠΠΟ δύο κοινοτικά προγράμματα, στο πλαίσιο του Γ' ΚΠΣ 2000-2006 και του ΕΣΠΑ 2007-2013, που περιλάμβαναν σημαντικά έργα υποδομής, όπως η κατασκευή και διαμόρφωση νέων σύγχρονων αποθηκών αρχαιοτήτων και εργαστηρίων συντήρησης για τις ανάγκες της Εφορείας Αρχαιοτήτων Πόλης Αθηνών σε χώρους

ελαφράς κατασκευής και στο παλιό πέτρινο υφαντουργείο με παράλληλη κατάργηση και κατεδάφιση παλαιών και ακατάλληλων αποθηκών, προσθέτοντας επιπλέον χώρο πρασίνου τεσσάρων στρεμμάτων στο άλσος και ενοποιώντας τμήματα του αρχαιολογικού χώρου, έγιναν εργασίες συντήρησης και αποκατάστασης των μνημείων, τοποθετήθηκαν νέα στέγαστρα στις αρχαιότητες και ενημερωτικές πινακίδες, βελτιώθηκαν και δημιουργήθηκαν νέες διαδρομές περιήγησης και δημιουργήθηκε ένα μικρό υπαίθριο θέατρο για εκδηλώσεις.

Με το νέο πρόγραμμα παρεμβάσεων που δρομολογούνται τώρα, το 2021, θα επέλθει η ουσιαστική αναβάθμιση και αποκατάσταση των μνημείων του αρχαιολογικού χώρου και του πάρκου που το περιβάλλει, με βάση τις σύγχρονες αρχές για τη διαμόρφωση και ανάδειξη του μνημειακού και του φυσικού περιβάλλοντος, αντάξιου της οικουμενικής πολιτιστικής υπεραξίας της Ακαδημίας του Πλάτωνος.

Πηγή: iellada.gr